

Plan inför eventuella nya utbrott av covid-19

Syfte och uppdrag

Den 2 juli 2020 gav regeringen länsstyrelserna i uppdrag att, i nära samverkan med Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som har fått liknande uppdrag inom området, ta fram en plan för insatser som kan bli aktuella för landets länsstyrelser i olika skeden av eventuella nya utbrott av covid-19 (S2020/05826/FS). Länsstyrelsen i Hallands län ska dessutom föra dialog med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Uppdraget syftar till att uppnå en så god beredskap som möjligt för att minimera effekterna av nya uppblossande utbrott av covid-19. Länsstyrelserna ska därför bedöma vilka insatser som kan bli aktuella och att fortsatta vidta åtgärder som krävs för att skapa både robusthet och krishanteringsförmåga. Uppdraget ska ge svar för följande frågor:

- Vilka insatser som kan bli aktuella inom länsstyrelsernas ansvarsområde?
- Ta fram en plan för hur dessa skulle kunna genomföras.

Bedömningarna ska utgå från de scenarier för hur smittspridningen kan komma att utvecklas under hösten, som Folkhälsomyndigheten har fått i uppdrag att ta fram (S2020/05823/FS).

I arbetet med uppdraget ska länsstyrelserna beakta tidigare genomförda och pågående insatser och uppdrag med relevans för uppdraget. Planen ska även beakta att regionala och lokala skillnader i smittspridning kan förekomma.

Uppdraget redovisas i sin helhet till regeringen senast den 1 september 2020.

Länsstyrelsen i Hallands län har samordnat uppdraget och tagit fram en gemensam plan för de insatser som kan bli aktuella och hur dessa skulle kunna genomföras vid ett eventuellt nytt utbrott av covid-19. Utgångspunkten har varit länsstyrelsernas ansvarsområde. Länsstyrelsen i Halland har tolkat denna formulering som att utgångspunkten ska vara länsstyrelsernas egen verksamhet samt rapportering utifrån det geografiska områdesansvaret.

Sammanfattning

Samtliga länsstyrelser har tagit fram regionala planer inför eventuella nya utbrott av covid-19. Länsstyrelserna bedömer att det i huvudsak finns en god beredskap för att möta utbrott av den dignitet som Folkhälsomyndigheten presenterade i sina scenarier den 21 juli 2020.

Länsstyrelserna efterlyser en tydligare samordning mellan geografiskt områdesansvariga och centrala myndigheter samt en översyn av befintlig lagstiftning, bland annat avseende rapporteringsskyldigheter vid allvarliga samhällsstörningar.

2020-08-31

Metod och avgränsningar

Den 8 juli genomfördes en samverkanskonferens mellan Länsstyrelsen i Halland, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, MSB och SKR. Dagen därpå genomfördes även en samverkanskonferens med samtliga länsstyrelser. Parallellt med detta tog Länsstyrelsen i Halland fram ett underlag för planer för eventuella nya utbrott av covid-19. Underlaget distribuerades till länsstyrelserna den 13 juli. Strukturen i underlaget byggde på samhällets skyddsvärden och de samhällsviktiga verksamheter som MSB tidigare identifierat. Underlaget fungerade som ett stöd för länsstyrelsernas inrapportering och utgjorde inte någon begränsning för vilka frågor som länsstyrelserna behandlade.

Den 21 juli publicerade *Folkhälsomyndigheten Scenarier – Tre smittspridningsscenarier inom regeringsuppdraget "Plan inför eventuella nya utbrott av covid-19"*. Dessa scenarier har fungerat som utgångspunkt för länsstyrelsernas vidare arbete. I samband med publiceringen av dessa scenarier genomfördes nya samverkanskonferenser, dels med samtliga länsstyrelser (den 21 juli), dels med samverkande myndigheter och SKR (den 22 juli).

Under sommaren har samtliga länsstyrelser tagit fram regionala planer för eventuella nya utbrott av covid-19, vilka har skickats till Länsstyrelsen i Halland. I de regionala planerna redovisas ett stort antal insatser. För varje insats beskrivs det tänkta genomförandet och ansvariga aktörer. I de regionala planerna framgår även vilka insatser som är aktuella vid respektive scenario. Likaså tar de regionala planerna hänsyn till regionala och lokala särdrag.

Med utgångspunkt från de regionala planerna tog Länsstyrelsen i Halland fram ett förslag på en länsstyrelsegemensam plan. Denna utgör en sammanfattande syntes av de regionala planerna och har inte alls samma detaljeringsgrad som dessa. Exempelvis görs ingen åtskillnad mellan vilka insatser som är relevanta för de olika scenarierna, då detta skiljer mellan länen.

Denna plan har därefter diskuterats med samtliga länsstyrelser, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, MSB och SKR.

Länsstyrelsernas bedömningar har utgått från tidigare genomförda och pågående insatser och uppdrag som haft relevans för uppdraget.

Identifierade insatsområden

Insatserna nedan utgör en sammanfattning av de åtgärder som länsstyrelserna identifierat och avser att arbeta med utifrån gällande förordningar och i enlighet med givna regeringsuppdrag.

Regional samverkan

Länsstyrelserna kan initiera samverkan mellan regionala aktörer såsom region, kommuner, blåljusorganisationer, näringslivsorganisationer, civilsamhälle och nationella myndigheter med regional närvaro. Exempel på områden är provtagning, smittspårning, vaccinering samt tillgång till läkemedel, medicintekniska produkter, och skyddsutrustning. Regional samverkan behövs även när det gäller kommunal teknisk planering, kollektivtrafik och skolfrågor. Regional samverkan möjliggör en tydlig ansvarsfördelning och ett säkrat informationsutbyte mellan regionala aktörer.

2020-08-31

Regionala och lokala aktörers kunskap om ansvar och befogenheter behöver stärkas. Länsstyrelserna bör därför ta initiativ till olika kunskaphöjande åtgärder exempelvis genom övningar där de regionala pandemiplanerna problematiseras.

Nationell samverkan

Länsstyrelserna ser ett fortsatt stort behov av samverkan mellan länsstyrelser och med övriga nationella myndigheter. En dylik samverkan är viktig för att hantera och ansvarsfördela samordningsbehov. En kontinuerligt fungerande nationell samverkan är en förutsättning för en tydlig ansvarsfördelning och ett säkrat informationsutbyte mellan nationella aktörer. Länsstyrelserna ser även ett behov av gemensam tolkning av nationella covid-19-rekommendationer. Vid en förvärrad situation kan det även finnas behov av regeländringar. Länsstyrelserna har en viktig roll att identifiera dessa behov och lyfta dem nationellt.

Kommunikation

Informations- och kommunikationsinsatser om pandemins konsekvenser är fortsatt viktiga att bedriva. Ett fokusområde är kommunikation rörande vikten av att följa råd och rekommendationer. Genom samordnade kommunikationsinsatser säkerställs enhetliga budskap från ansvariga aktörer. Kommunikation bör ske på olika språk och med god tillgänglighet. Insatser bör vidtas för att förhindra desinformation och påverkanskampanjer. Pålitlig och korrekt information bidrar dessutom till ökat förtroende för myndigheter och demokratiska processer. Insatser för ökad IT-säkerhet och säkra kommunikationer bör genomföras hos aktörer som har en roll i hanteringen av covid-19.

Kontinuitetsplanering

Länsstyrelserna och övriga delar av samhället som upprätthåller samhällsviktig verksamhet bör genomföra uppdaterade kontinuitetsplaneringar för att säkerställa sin personalplanering. Vidare bör det finnas en beredskap för en upptrappad kris, för parallella händelser och för en utökad sjukfrånvaro. Likaså behöver tillgången på andra resurser som upprätthåller förmågan säkerställas.

Sociala frågor

Länsstyrelserna ser ett behov av insatser kopplade till social problematik orsakad av pandemin. Detta gäller bland annat våld i nära relationer, social utsatthet, utanförskap, brottsförebyggande åtgärder och arbetslöshet. För att undvika att dessa frågor nedprioriteras, är det viktigt att bevaka frågorna, vidta åtgärder och att regelbundet rapportera om riskerna i regionala lägesbilder. Länsstyrelserna har en viktig roll i att stödja kommunerna i deras arbete med sociala frågor.

Näringsliv

Pandemin har redan fått en stark negativ påverkan på näringsliv och sysselsättning. Därav finns stort behov av stödåtgärder och fortsatt bevakning av läget i länen. Länsstyrelserna kan bland annat stödja genom samverkan och med framtagande av analysunderlag och aktuell information. Åtgärder för att underlätta distansarbete, resor och transporter är också önskvärda.

2020-08-31

Plan för genomförande

Under den pågående pandemin har länsstyrelserna och andra lokala och regionala aktörer utarbetat goda rutiner och stärkt sin förmåga kring krishantering. Dessa erfarenheter är till stor nytta såväl i den fortsatta krishanteringen som i planeringen av totalförsvaret.

Länsstyrelserna har tagit fram regionala planer för hantering av en andra våg av smittspridning som omfattar följande gemensamma åtgärder:

- Länsstyrelserna kommer genom regional samverkan verka för att en kontinuitetsplanering genomförs vid samhällsviktiga verksamheter i respektive län.
- Länsstyrelserna kommer att ta fram lägesbilder som beskriver påverkan på samhällets skyddsvärden omfattandes liv och hälsa, samhällets funktionalitet, grundläggande värden såsom demokrati, rättssäkerhet, mänskliga fri- och rättigheter, påverkan på ekonomiska- och miljövärden samt förtroende för myndigheters hantering av konsekvenserna av pandemin.
- Länsstyrelserna uppdaterar fortlöpande sina respektive pandemiplaneringar.
- Länsstyrelserna kommer att samordna hanteringen av covid-19 genom ett länsstyrelsegemensamt samordningskansli för att underlätta för kommunikation och samverkan med regeringskansli, centrala myndigheter, SKR och övriga berörda delar av samhället.
- Länsstyrelsen kommer att stödja samordning i kommunikationsarbete på regional och lokal nivå.
- Länsstyrelserna kommer i samverkan med berörda myndigheter att ta regionala initiativ till dialog hur konsekvenserna för näringslivet kan minskas och sysselsättningen främjas.

Diskussion

Länsstyrelserna bedömer att det finns god beredskap hos länsstyrelserna för, inom ramen för sitt uppdrag, att möta regionala och lokala utbrott av covid-19. Samtliga länsstyrelser har tagit fram planer som är utformade utifrån regionala behov. Länsstyrelserna beslöt i ett tidigt skede att samordna länsstyrelsernas hantering av covid-19. Denna samordning har visat sig mycket effektiv i dialoger med Regeringskansliet och i samverkan med centrala myndigheter.

Under hanteringen av konsekvenser från covid-19 under våren 2020 har samordningen mellan geografiskt områdesansvariga aktörer och centrala myndigheter brutit. Vid flertalet tillfällen har det saknats förståelse för vilken tid och vilka resurser som behövs, för aktörer på regional eller lokal nivå, för att genomföra åtgärder som beslutats eller initierats av centrala myndigheter. Resurser och tid bör fördelas så att krisberedskapssystemets alla tre nivåer (nationellt, regional och lokalt) får en rimlig möjlighet att fullgöra sin del av uppdraget.

Länsstyrelserna fick den 17 mars i uppdrag att ge en samlad lägesbild över arbetet i länsstyrelserna och ge en redogörelse för utvecklingen av coronaviruset i samtliga län

2020-08-31

(Fi2020/01256/SFÖ). En förutsättning för att skapa lägesbilder är en fungerande rapporteringskedja inklusive återkoppling mellan lokal, regional och nationell nivå. Under sommaren har länsstyrelserna lyft fram att det finns en rapporteringströtthet hos berörda aktörer och att det saknas tydlig lagstiftning och regelverk som reglerar ansvarsförhållanden.

Förslag på åtgärder

Länsstyrelserna ser ett behov av att myndigheter kommunicerar ett tydligt och enat budskap. Vidare behövs myndighets- och aktörsgemensamma tekniska lösningar, för säker kommunikation och ett utvecklat system för inhämtning, analys och visualisering av lägesbilder inom det svenska krisberedskapssystemet.

Den nationella samordningen är av stor betydelse för det kommunikationsarbete och den samordning som sker på regional och lokal nivå, såsom nationella informationskampanjer för att bidra till allmänhetens efterlevnad av Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Samtidigt ska regionala och lokala skillnader beaktas.

Länsstyrelserna bör få i uppdrag att löpande rapportera till regeringen om övergripande sociala konsekvenser. Rapporteringen bör omfatta psykisk ohälsa samt vara mer specifik för de målgrupper som riskerar att få negativ påverkan utifrån covid-19. Här kan nämnas barns utsatthet, våld i nära relationer, personer över 70 år, unga och grupper med svag förankring på arbetsmarknaden, socialt utsatta med flera.

Länsstyrelserna konstaterar att det finns ett behov av djupare förståelse för hur medborgarna, inte minst riskgrupper hanterar krisen. Länsstyrelserna ser vikten av att fortsatt utveckla sitt arbete inom social hållbarhet och med målgruppsanpassade budskap.

Länsstyrelserna ser att samordningen mellan centrala och geografiskt områdesansvariga myndigheter behöver utvecklas, det är framförallt formerna och på vilket sätt detta sker som måste ses över, detta i syfte att varje aktör ska kunna ta sitt ansvar och att den samlade effekten av alla krishanteringsinsatser blir så stor som möjligt.

Länsstyrelserna föreslår slutligen en översyn av aktuell lagstiftning för rapportering av lägesbilder på regional och lokal nivå, Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

2020-08-31

Ärendets handläggning

Beslut i detta ärende har fattats av Landshövding Brittis Benzler med beredskapsdirektör Niklas Nordgren som föredragande.

Landshövding
Brittis Benzler

Beredskapsdirektör
Niklas Nordgren

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd